

ФОРМУВАННЯ ОБЛІКОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ ДЛЯ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВОЮ СТІЙКІСТЮ ПІДПРИЄМСТВ У КРИЗОВИХ УМОВАХ

Анотація. Дослідження присвячено формуванню облікової інформації для управління фінансовою стійкістю підприємств у кризових умовах. Обґрунтовано необхідність удосконалення системи обліково-аналітичного забезпечення управління шляхом підвищення деталізації, оперативності та аналітичності облікових даних, а також використання інструментів управлінського обліку, бюджетування, прогнозування, внутрішнього контролю та цифрових технологій. Визначено ключові напрями підвищення ефективності використання облікової інформації в управлінні фінансовою стійкістю підприємств.

Ключові слова: бухгалтерський облік; облікова інформація; фінансова стійкість; управлінський облік; бюджетування; прогнозування; цифровізація обліку

Abstract. The study is devoted to the formation of accounting information for managing the financial sustainability of enterprises in crisis conditions. The necessity of improving the system of accounting and analytical support for management by increasing the level of detail, timeliness, and analytical capacity of accounting data, as well as by using the tools of management accounting, budgeting, forecasting, internal control, and digital technologies is substantiated. The key directions for increasing the efficiency of the use of accounting information in managing the financial sustainability of enterprises are determined.

Keywords: accounting; accounting information; financial sustainability; management accounting; budgeting; forecasting; accounting digitalization.

Сучасне економічне середовище характеризується високим рівнем нестабільності, що істотно ускладнює функціонування підприємств. Для України кризові умови посилюються наслідками воєнних дій, порушенням логістичних зв'язків, зростанням витрат, дефіцитом фінансових ресурсів і підвищенням ризиків господарської діяльності. За таких обставин фінансова стійкість підприємства стає однією з ключових передумов збереження його платоспроможності, безперервності діяльності та здатності адаптуватися до змін зовнішнього середовища. Водночас ефективне управління фінансовою стійкістю неможливе без своєчасної, достовірної та аналітично орієнтованої облікової інформації, яка забезпечує інформаційну основу для прийняття управлінських рішень.

Складність забезпечення фінансової стійкості підприємств в Україні підтверджується низкою актуальних статистичних індикаторів, що відображають нестабільність ділового середовища. Так, за підсумками 2025 року індекс настроїв малого бізнесу залишився на рівні 2,3 бала з 5 можливих, лише 21% підприємців оцінили стан справ як добрий, тоді як 48% очікували його погіршення, що свідчить про збереження високої невизначеності у секторі малого підприємництва [1]. Попри окремі ознаки адаптації бізнесу до кризових умов, рівень невизначеності залишається високим. Так, за даними Національного банку України, у IV кварталі 2025 року індекс ділових очікувань підприємств становив 102,1%, що свідчить про збереження загалом позитивних очікувань на наступні 12 місяців, однак інші показники ділового середовища демонструють суттєві ризики для фінансової стійкості суб'єктів господарювання [2]. Наведені дані посилюють актуальність дослідження, оскільки в кризових умовах підприємства потребують своєчасної, достовірної та аналітично орієнтованої облікової інформації для оцінки ризиків, контролю ліквідності та прийняття обґрунтованих управлінських рішень.

У кризових умовах традиційна система бухгалтерського обліку, орієнтована переважно на фіксацію вже здійснених господарських операцій і формування фінансової звітності, не повною мірою відповідає потребам антикризового управління. Це зумовлює необхідність удосконалення підходів до формування облікової інформації насамперед у напрямі підвищення її деталізації, оперативності та аналітичності. Особливого значення набуває формування інформації щодо структури доходів і витрат, ліквідності, платоспроможності, руху грошових коштів, складу активів і джерел фінансування. Важливу роль у цьому процесі відіграє управлінський облік, який дає змогу оцінювати прибутковість

окремих напрямів діяльності, виявляти проблемні сегменти та своєчасно реагувати на негативні зміни фінансового стану підприємства.

Поряд із цим удосконалення формування облікової інформації пов'язане із застосуванням інструментів, які підвищують її практичну цінність для управління. До таких інструментів належать бюджетування, прогнозування, внутрішній контроль та цифровізація облікових процесів. Бюджетування забезпечує планування доходів, витрат і грошових потоків, прогнозування дає змогу моделювати можливі сценарії розвитку подій, а внутрішній контроль підвищує достовірність облікових даних. Водночас використання сучасних цифрових технологій та автоматизованих систем обліку сприяє оперативному отриманню інформації, її аналітичній обробці та швидкому формуванню показників, необхідних для оцінки фінансової стійкості підприємства. Напрями удосконалення формування облікової інформації для управління фінансовою стійкістю підприємств наведено у табл. 1.

Таблиця 1

Напрями удосконалення формування облікової інформації для управління фінансовою стійкістю підприємств

Напрямок удосконалення	Зміст	Інформаційний результат	Управлінський ефект
Деталізація облікових даних	Поглиблення обліку доходів, витрат, активів і зобов'язань за центрами відповідальності та видами діяльності	Більш точна характеристика фінансового стану та джерел відхилень	Можливість оперативно виявляти проблемні ділянки діяльності
Управлінський облік	Формування внутрішньої аналітичної інформації щодо витрат, результатів і рентабельності	Оцінка ефективності окремих напрямів діяльності	Підвищення якості управлінських рішень
Облік ліквідності та грошових потоків	Систематизація даних про рух коштів, оборотні активи та короткострокові зобов'язання	Своєчасна інформація про платоспроможність підприємства	Запобігання дефіциту коштів і фінансовим ускладненням
Бюджетування	Планування доходів, витрат і грошових потоків на майбутні періоди	Зіставлення планових і фактичних показників	Посилення контролю за використанням фінансових ресурсів
Прогнозування	Розробка можливих сценаріїв зміни фінансових результатів і ризиків	Оцінка перспектив фінансової стійкості	Підготовка до кризових змін і зниження невизначеності
Внутрішній контроль	Перевірка правильності відображення господарських операцій та достовірності даних	Підвищення надійності облікової інформації	Зменшення ризику помилкових управлінських рішень
Цифровізація обліку	Використання автоматизованих систем, аналітичних інструментів і цифрових сервісів	Оперативне формування та обробка інформації	Прискорення реакції на зміни фінансового середовища

Джерело: сформовано та удосконалено автором на основі [3; 4; 5]

Аналіз наведених у табл. 1 напрямів удосконалення свідчить, що в умовах кризи облікова інформація повинна виконувати не лише реєстраційну, а й превентивну функцію, забезпечуючи раннє виявлення фінансових загроз і підтримку управлінських рішень. Це потребує переорієнтації системи бухгалтерського обліку з переважно фіксаційної моделі на аналітико-управлінську, здатну формувати інформацію для оцінки ліквідності, платоспроможності, фінансових ризиків і можливих сценаріїв розвитку діяльності підприємства.

Отже, підвищення фінансової стійкості підприємств у кризових умовах безпосередньо пов'язане з якістю організації облікової системи. Її подальший розвиток доцільно спрямовувати на інтеграцію управлінського обліку, бюджетування, прогнозування, внутрішнього контролю та цифрових технологій, що дозволить перетворити облікову інформацію на дієвий інструмент антикризового управління.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Тарасовський Ю. Індекс настроїв малого бізнесу. Лише 21% підприємців оцінюють стан справ як добрий, 48% очікують погіршення. *Forbes Україна*. 2026. URL: https://forbes.ua/news/indeks-nastroiv-malogo-biznesu-lishe-21-pidpriemtsiv-otsinyuyut-stan-sprav-yak-dobriy-48-ochikuyut-pogirshennya-27022026-36685?utm_source=chatgpt.com (дата звернення: 11.03.2026)
2. Бізнес очікує зростання ділової активності у 2026 році на тлі поліпшення інфляційних та незначного посилення курсових очікувань – результати опитування керівників компаній у IV кварталі 2025 року. Офіційний сайт Національного банку України. URL: https://bank.gov.ua/ua/news/all/biznes-ochikuye-zrostantnya-dilovoyi-aktivnosti-u-2026-rotsi-na-tli-polipshennya-inflyatsiynih-ta-neznachnogo-posilennya-kurovih-ochikuvan--rezultati-opituvannya-kerivnikiv-kompaniy-u-iv-kvartali-2025-roku?utm_source=chatgpt.com (дата звернення: 11.03.2026)
3. Тютюнник С. В., Гринь В. І. Сучасні можливості діджиталізації управлінського обліку. *Ефективна економіка*. 2024. № 8. DOI: 10.32702/2307-2105.2024.8.71
4. Гринчишин Я. Вдосконалення процесу бюджетування підприємств в умовах невизначеності. *Економіка та суспільство*. 2022. № 43. DOI: 10.32782/2524-0072/2022-43-6
5. Томчук О. Аналіз платіжної спроможності підприємства та відображення її в обліку: сутність, класифікація, оцінка. *Економіка та суспільство*. 2023. № 51. DOI: 10.32782/2524-0072/2023-51-16

Прекас Ірина Костянтинівна, кандидат економічних наук, судовий експерт-економіст, email: irynaprekas@proton.me

Prekas Iryna K., PhD in economics, forensic expert in economics, email: irynaprekas@proton.me